Jüdische Pester Zeitung.

יודישע פעסטער צייטונג

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומעריען
אונד דער פרענומעראציאָנס-טערמין בעגיננט מיט דעם קאמפֿאנגע דעס ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאָן בעפֿינדעט זיך אין
פעסט
וואיטצנער בולוואר נומ' 29
וואָהין מאן אויך דיא פרענומעראציאָנס-געלדער צו זענדען בעליעבע.

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דרייםאל וואָכענטליך
מאָנטאג, מיטוואָך אונד פֿרייטאג.
אונד קאָסטעט
פֿיר עסטערייך-אונגארן
גאנצייעהריג 10 גולד. — קר. ע. וו.
האלבייעהריג 5 גולד. — קר. ע. וו.
פֿיערטעליעהר. 2 גולד. 50 קר. ע. וו.
פֿיר'ס אויסלאנד
גאנצייעהריג 11 גולד. — קר' ע' וו'
האלבייעהריג 5 גולד. 50 קר' ע' וו'
פֿיערטעליעהרי 2 גולד. 75 קר' ע' וו'

Nr. 61, פֿיערצעהנטער יאהרגאנג — פעסט, מאָנטאג יא סיון ה'תרמ"ב. — Pest, den 29. Mai 1882.

דאס „פסח-בלוט-בלבול“ אין דער דעפוטירטען-זיטצונג.

עס וואר אין דער זיטצונג דער ענגלישען דעפוטירטען פֿאָם 22-טען יוני 1840, אלס דא דאס דאמאליגע פסח-בלוט-בלבול פֿאָן דמשק צור שפראכע קאם. דא ערהאָב זיך דער דאמאליגע ענגלישע מיניסטער - פרעזידענט, לאָרד פאלמערסטאָן, אונד היעלט איינע דעראַרטיגע רעדע אין דיעזער אנגעלעגענהייט, וויא זיא אונזער מיניסטער-פרעזידענט טיסאָ אם 24-טען מאי 1882 אין דער זיטצונג דער אונגארישען דעפוטירטען געהאלטען. איין ענגלישער דעפוטירטער, נאמענס לאָרד אשליי, היעלט וויעדער איינע דעראַרטיגע רעדע צו גונסטען דער יודען, וויא זיא היער דאניעל איראני געהאלטען. דאנן ערהאָב זיך אים ענגלישען פארלאמענטע דער בעריהמטע דעפוטירטע אים אירלאנד, נאמענס אָקאָננעל, אונד זאגטע: „ביא דיעזער געלעגענהייט פֿערלאנגע איך ניכט נור דיא גלייכשטעללונג דער קאטהאָליקען אין אירלאנד מיט דען ענגלענדערן, זאָנדערן אויך דיא עמאנציפאציאָן דער יודען. וויא גערנע ווירדע איך עס זעהען, ווענן היער אים ענגלישען פארלאמענטע אויך יודישע דעפוטירטע וועהרען, וועלכע יעטצט ביא דיעזער געלעגענהייט פֿיר איהרע זאָ שווער בעשולדיגטען גלייבענס-גענאָססען דאס וואָרט ערהעבען קאָננטען; לייבער דאָרף היער נאָך קיין איינציגער יודע אלס דעפוטירטער זיטצען, דער זיינע גלייבענס-גענאָססען ביא איינעם זאָ שווערען אנגריפֿפֿע פֿערטהיידיגען קאָננטע!“

זאָ שפראך דער קאטהאָלישע דעפוטירטע אָ'קאָננעל אין דער זיטצונג דעס ענגלישען פארלאמענטס פֿאָם 22-טען יוני 1840. ער בעדויערטע עס אויך, דאס מאן נאָך אם העללען טאגע דעס 19-טען יאהרהונדערטס געגען איין זאָלך אלטעס פֿאָראורטהייל אנקעמפֿפֿען מיססע.

וואס ווירדע נון יענער קאטהאָלישע דעפוטירטע געזאגט האבען, ווענן מאן איהם דאמאלס פראָפֿעציהט העטטע: עס ווערדע איינסט אן איינעם העללען טאגע דעס שאָנען מאָנאטס מאי אים יאהרע 1882 וויעדער איינע פסח-בלוט-בלבול-געשיכטע אין דער אָפֿפֿענטליכען רייכסטאגס-זיטצונג איינעס ליבעראלען שטאאטעס גאנץ ערנסטליך צור שפראכע קאָממען? דאס אין דיעזעם רייכסטאגע אויך שאָן יודישע דעפוטירטע זיטצען ווערדען, אונד קיינער דערזעלבען דאס וואָרט צור ווידערלעגונג דיעזער גרונדלאָזען, אבער דאָך זעהר געפֿעהרליכען פֿערדעכטיגונג דאס וואָרט ערגרייפֿען ווירד!

„אונמאָגליך“! (ווירדע היערויף אָ'קאָננעל געריפֿען האבען) אונד דאָך איזט עס לייבער וואהר! קיינער אונזערער יודישען דעפוטירטען האט אין דער אנגעלעגענהייט דער פֿאָם דעפוטירטען אָנאָדי פֿאָרגעבראכטען באָזהאפֿטען אונד גרונדלאָזען פֿערדעכטיגונג איינע זילבע געשפראָכען: וויר בעגרייפֿען דיעזעס שווייגען ניכט, אונד עס ווערע עטווא נור דאמיט צו ענטשולדיגען, דאס זיך אונזערע יודישען דעפוטירטען דאכטען: עס זייא בעססער אונד ווירקזאמער, ווענן איין ניכט-יודישער דעפוטירטער, יא גערדע איין איסטערסט-לינקער (דאניעל איראני) דיא יודען געגען דיא אנגריפֿפֿע אונד בעשולדיגונגען דער איסטערסט-לינקען פֿערטהיידיגט! עס מאג אויך זיין, דאס דיא יודישען דעפוטירטען בעדענקען געטראגען, דיא ווידערלעגונג דיעזער אנקלאגע צו אונטערנעהמען, דא איינע זאָלכע ווידערלעגונג איממערהין וויעניגסטענס דען אנשיין העטטע, אלס ב ע ד י ר פֿ ט ע דיעזע באָדענלאָזע בעשולדיגונג דענן דאָך איינער ווידערלעגונג!

וויר האבען נון לייבער דיא געשיכטע פֿאָן דמשק אין צווייטער אויפֿלאגע. וויא אונזערען לעזערן בערייטס בעקאננט, פֿערשוואנד אין דמשק אם 5-טען פֿעבער דעס יאהרעס 1840 (ר"ח אדר) איין גייסטליכער מיט זיינעם דיענער. דער גייסטליכע האטטע נעמליך איינען שטרייט מיט איינעם טירקישען קויפֿמאננע אונד ווארדע פֿאָן דעמזעלבען ערמאָרדעט. דער טירקישע קויפֿמאנן האט זיך נאכהער אויס פֿורכט פֿאָר דער שטראַפֿע ערהענגט; דאָך דא מאן קיינע שפּור פֿאָן דעם גייסטליכען געפֿונדען, זאָ היעס עס, דיא יודען האבען איהן זאממט זיינעם דיענער ערמאָרדעט, אום דאס בלוט פֿיר „פסח“ צו געברייכען! — דאס ווערע אויך איין „שאָנער ביססען“ געוועזען: בלוט פֿאָן ר"ח אדר ביז פסח, אלזאָ פֿאָללע 6 וואָכען אויפֿצובעוואהרען, אום דאמיט „מצות“ צו באקען! — דער דאמאליגע פֿראנצאָזישע קאָנזול אין דמשק, איין שרעקליכער יודענפֿיינד, ליעס דיא אנגעזעהענסטען יודען אויף דיא פֿאָלטער שפאננען, אום איהנען דורך דיא שרעקליכסטען מארטער-ווערקצייגע געשטענדניססע צו ערפּרעססען. אונד דא דיא אונגליקליכען ניכטס צו געשטעהען האטטען, זאָ ווארדען מעהר אלס 60 יודישע קינדער דען עלטערן ענטריססען, אין איין צימער איינגעשפּערט, דעם הונגער אויסגעזעטצט, דאמיט דיא מיטטער דורך דאס וועהקלאגען איהרער קינדער געשטענדניססע מאכען זאָללען. דיא יודישען מיטטער האבען טראָטץ דעם ערבארמענס פֿיר איהרע קינדער דיא שענדליכע אנקלאגע מיט קיינעם היבע בעשטעטיגט. איינינע געפֿאָלטערטע מאכטען וואָהל אין איהרען קוואלען געשטענדניססע, זאגטען, וואס מאן פֿערלאנגטע; אבער דאנן פֿאָדערטע מאן ערסט, דאס זיא דאס אויפֿבעוואהרטע בלוט דעם גייסטליכען הערבייששאפֿפֿען אונד פֿאָרצייגען זאָללטען, וואס דיא אונגליקליכען נאטירליך ניכט טהון קאָננטען, וויל עס ביא איהנען ניע פֿאָרהאנדען וואר: עס ווארדע נון צו נייען פֿאָלטערונגען געגריפֿפֿען. מאן צייגטע דען יודען קנאָבען פֿאָר אונד זאגטע, עס וועהרען דיעזע דיא קנאָבען דעם געמארטערטען גייסטליכען, אונד טראָטצדעם דיא ניכט-יודישען ערצטע איהר גוטאכטען דאהין אבגעגעבען, דאס דיעזע שאָפֿס-קנאָבען זייען, זאָ ווארדען דיעזע דאָך אלס דיא קנאָבען איינעס גייסטליכען מיט גראָססער קירכליכער פֿייערליכקייט בעגראבען.

דיא אנגעלעגענהייט קאם אויך אין דער זיטצונג דער פֿראנצאָזישען דעפוטירטען פֿאָם 3-טען יוני 1840 צור שפראכע. דער דאמאליגע פֿראנצאָזישע מיניסטער-פרעזידענט טהיערס וואר אויס בעזאָנדערער פּאָליטיק געגען דיא יודען. ער בעקאם פֿיר זיינע יודענפֿיינדליכקייט פֿאָן פֿיעלען פֿראנצאָזישען דעפוטירטען ביטטערע וואָרטע צו האָרען. דיעזע זיינע דאמאליגע יודענפֿיינדליכע האלטונג בראכטע אויך הערן טהיערס דען שטורץ.

אם ערעלסטען אונד רוהמפֿאָללסטען וואר ענגלאנד צו גונסטען דער יודען איינגעטרעטען. עס ווארדען פֿאָלקספֿערזאממלונגען אבגעהאלטען, וועלכע עבענזאָ וויא היטע געגען דיא גרייעל-טהאטען אן דען יודען פּראָטעסטירטען. דיא צייטונגען פֿאָדערטען אללע געטויפֿטען יודען אויף, אויף איהרע זעעלע אונד איהר געוויססען צו ערקלערען: אָב זיך ווירקליך אין דער יודישען רעליגיאָן איינע שפּור פֿאָרפֿינדע, וועלכע אויף דען געברייך פֿאָן כריסטען-בלוט אם „פסח“ דייטעט? דער בעריהמטע קירכען-געשיכטס-שרייבער אויגוסט נעאנדער, וועלכער פֿאָם יודענטהומע צום פּראָטעסטאנטישען גלויבען איבערטראט, בעטהייערטע, דאס איינע דעראַרטיגע שפּור גאר ניכט פֿאָרהאנדען זייא. דער האָפֿפּרעדיגער פֿייטה אין וויען, עבענפֿאללס איין געטויפֿטער יודע, לייסטעטע פֿאָן דער קאנצעל העראב, מיט דעם „צלם“ אין דער האנד, איינען פֿייערליכען אייד, דאס אן דיעזער בעשולדיגונג געגען דיא יודען קיין וואהרעס וואָרט זייא!

דיא יודענפֿיינדליכען גייסטליכען טראטען אבער מיט איינער נייען ליגע אויף. זיא זאגטען: „אין דער „גמרא“, וועלכע דיא אייראָפּעאישען יודע בעזיטצען, קאממט וואהל דיא שטעללע, וועלכע דען געברייך דעס כריסטען-בלוטעס אויף „פסח“ אנבעפֿיעהלט, ניכט מעהר פֿאָר; דיא יודען האבען היער דיעזע שטעללע געשטריכען אונד ניכט מעהר דרוקען לאססען. אבער דיא יודען אין דער טירקייא האבען נאָך דיא אונגעשטריכענע אונד אונפֿערקירצטע „גמרא“, אין וועלכער דיעזע ש ט ע ל ל ע יא פֿאָרקאממט.“

דיא ראבבינער ערבאטען עס דאמאלס פֿיר נאָטהיג, איינען פֿייערליכען אייד צו וויעדערהאָלען, דען שאָן ר' מנשה בן ישראל אבגעלעגט האטטע, דאס דיא בלוט-אנקלאגע געגען דיא יודען אויך ניכט דען שאטטען איינעס בעווייזעס אין דער „גמרא“ האבע!

דיא יודען אין אלעקסאנדריען בעגאבען זיך צום קאָניגע פֿאָן עגיפּטען, דער דאמאלס אויך איבער דמשק הערשטע, אונד זאגטען איהם: דיא יודישע רעליגיאָן בעשטעהט זייט מעהר אלס 4000 יאהרען; קאנן מאן זייט 4000 יאהרען אין אונזערען שריפֿטען אין איינציגעס וואָרט פֿינדען, וועלכעס אויף איינע דעראַרטיגע שאנדטהאט דייטעט? שאנדע, עוויגע שאנדע פֿיר דעניעניגען, דער דיעזעס גלייבען קאָננטע: דיא יודען האבען איינען אבשייא פֿאָר דעם בלוטע אונד מיססען זאָגאר דאס פֿלייש לאנגע אים וואססער ווייכען אונד דאנן זאלצען, דאמיט נאר קיינע שפּור דעם בלוטעס צוריקבלייבע.“

אויך דאס אייפֿריגע בעמיהען דער בעריהמטען יודען: מאָנטעפֿיאָרע, נאטהאניעל ראָטהשילד אונד קרעמיעה, קאם נון דיא אונשולד דער יודען צו טאגע — אונד דער דאמאליגע סולטאן פֿעראָפֿפֿענטליכטע איינען בעפֿעהל, וועלכער פֿאָלגענדערמאסען לויטעט: „איין אלטעס פֿאָראורטהייל בעשטאנד געגען דיא יודען, דאס זיא מענשען-אָפֿפֿער ברויכען, אום בלוט פֿיר „פסח“ צו האבען. דיא פֿאלשהייט דיעזער אנקלאגע איזט נון פֿאָללשטענדיג ערוויעזען וואָרדען. דיא רעליגיאָנס-ביכער דער יודען זינד פֿאָן געלעהרטען מעננערן אונטערזוכט וואָרדען, אונד דאס ערגעבניס האט געצייגט, דאס דען יודען זאָגאר דער גענוס פֿאָן טהיער-בלוט פֿערבאָטען איזט, געשווייגע דענן דער גענוס פֿאָן מענשען-בלוט! אין מיינעם רייכע דאַרף דאהער ניע מעהר איינע דעראַרטיגע בלוט-אנקלאגע געגען דיא יודען פֿאָרקאָממען!“

וויר האבען היער דאהער דיעזע שטעללען אויס דער יודישען געשיכטע ערוועהנט, אום צו צייגען, וויא בלאָדזיננינג עס איזט, ווענן מאן נאָך היינטצוטאגע זאָגאר אים רייכסטאגע מיט זאָלכען אונזיננינען געשיכטען אויפֿטריטט. צום שלוססע וואָללען וויר נור נאָך איינען „ווישיק“ פֿאָם רוסישען קאייזער ניקאָלויס, ווענן ער אויך פֿיר דיא רוסישען יודען עטוואס בעליידיגענד איזט, מיטטהיילען. קאייזער ניקאָ-

לאנד אלס איינען שאנדפלעק פיר איראפא אונד פיר דאס 19-טע יאהרהונדערט. וואס דען שיטין אונזערער יידישען מיטבירגער בעטרעפט, כאנן איך דעם הערען דעפיטירטען נור פירן בערן, דאס זיישנס דער רעגירונג אללעס געשהען ווירד. עס ווערע אבער איך צו ווינשען, דאס דיא איפרעגונג זעלבער פערהונדערט ווערדע. לידער אבער כאנן איינע זאלכע איפרעגונג געגען דיא יודען שווער פערהונדערט ווערדען, ווען זיא נאר פאן דעפיטירטען אים ריינסאגע הערייפבעשיאדען ווירד. דאך ווערדיי איך טראמצרעם אללעס טהון, וואס נור מאגליך איז, אבער ווען איך איך אין דען נכטערנען זין אונד אן דיא בעכסערע איינוכט דעס אונגא-רישען אללגעם פערטריטען זעטצע — אונד איך ווילל האפען, דאס איך מיך אין דיעזעם פערטריטען נכט טישען ווערדע, — זאפיכטיג איך דאך ועהר, דאס דיא רעגירונג מאגליכערווייזע אין דיא לאנע כאממען ווירד. איסשרישונגען געגען דיא יודען פערהונדערן אונד דיא שולדיגונג בעשטראפען צו מיסען! — דיעזע הער איסגעשפראכענע וואהרהייט דער רעגיערונג ווירד, וויא איך האפען, גענוגען, אום דיא נכטערנע בעפאלקערונג פאן יעדער איסשרייטונג צו צוראקצוהאלטען. אך ווילל הער אבערמאלס אונד אבערמאלס ווידערהאלען: מאן נאגע א דיא יודענהעצע נכט פאן דארט (געמליך פאם ריינסאגע) איסגעהען לאסען, פאן וווא מאן גענגען דיעזע העצע נאך אונזערם כאנשטיטוציאנעל-לען געזעצע איפטרעטען מיס!

איס דיעזען וואהרען אונזערעם מינישטער-פרעזידענטען כאנגען ווייר דען דאך עגנטהמען, דאס איינע געפאהר איך פיר דיא אונגאריישען יודען פארהאנדען זיא; ניר אבער האפען ווייר, דאס אין אונגארן, וווא נאך גיע נראנזרע ווידערפאלגונגען פארכאמען, דיעזע געפאהר נכט איינטרעטען אונד אום פאללע אחרעם איינטרישטעם פאן אונזערער רעגיערונג מיט שטארקער האנד פערהונדערט ווערדען ווירד!

וואס אונס בעטרופט, זא האבען ווייר גלייך אנפאנגס נכט דארן געצווייפעלט, דאס דיעזע פסח-בלוט-בריכל-געשיכטע וויא נאך אללע דערארטיגען געשיכטען עגדען ווירד. דאס מערכען ווירד עגליך איפגעפונדען ווערדען, אונד מאן האטטע גון ווידער איינען לערם אום נכטס! — ווא איך דער ווייזע „פעסטער לארם“ מעלדעט, האטטע „עגעם מערכען, וועלכעם איינרייפען נעגאנגען, דאס געלד פערלארען אונד געטרייטע זיך דערארם נכט, נאך ווייזע צו כאממען, עס גיבט אין אין ווייט פאן עסלאר געלעגענעם דארף אונד טראט דארט אין דיענסט, ווייסהאלב מאן עס אלס פערשיאנדען בעטראכטעט, איינע יידישע דעפיטאציאן בעגאב זיך צום בישאף נאך ערלה, אום דען עסלארער נכטס לכען צו פערלאנגען, דאס ער זאלך דיענראפטע, באלד אונד געפערליכע נאכריכטען אבער דיא יודען פערבריטעטע.

פערשיעדענע נייאיגקייטען.

*(אבער דיא רוסישען יודען) זינד זיט מאנאט בעריכט איינגעלייפן, וועלכע אונזערע בעריכטע פאם פאריגען בראטטע איבער דיא שטאכונג דער איסיאנדערונג בעשטעטיגען. אין בארי זינד בעריכט אבער 1200 רוסישע פרכטלינגע, וועלכע דארט דעם שרעקליכסטען עלענדע איסגעזעטצט זינד, זא דאס איך שאן דיא גאליציאנען בעראדען עטוואס צו פערדוטיגן איינעם ווייטערען, נאך גראפערען אונגליקעם טהון מיסען. ווענן מאנגעל אן קוראטיערען אונד אן לעבענסמיטעלן כאנן דא איינע ארט פאן הונגער-טויפס איסבריכען, וועלכער עבענא ווא כאלערא אנשטעקענד איז, דיא בעראדען דרינגען איך דיא הולפס-כאמיטעס, דיא פעלען פרכטלינגע זא שנעלל אלס מאגליך נאך אמעריקא פארטצברינגען דען זאמטס מיסטע מאן דיא פרכטלינגע נאך ד צוריק יאגען. דיעזע וואבע וואר דער נאשטארטער אין ווען אונד עמפפינג וועלדער דער ווייגער אזראעליטישען, ער פערשפראך טון.

זאלאנגע אלס מאגליך נאכדיכט מיט דען רוסישען פרכטלינגען צו האבען, דיא הולפס-כאמיטעס וואללען נור זאלכע פרכטלינגע נאך אמעריקא טראנספארטירען, וועלכע אין אהרער הימאטה פערפאלגט אונד בעשעדיגט ווערדען אונד אין איהרער ריגין הימאטה ארבייטען וואללען; אבער דיא יענינגע פרכטלינגע, וועלכע בלאס אין דיא ווייטע וועלט הינוסצעדען ווארען, ווערדען צוריקגעשיקט, זא זינד בעריכט 750 יידישע פרכטלינגע נאך רוסלאנד צוריקגעשיקט ווערדען. — אויך אין דער פעטיאנס-כאממיססיאן דעם אונגאריישען ריכסטאגעס, וועלכע איבער דאס מאטטערר ווערדע-פינדליכע געזוך צו פערהandעלן האטטע, ווארדע פאלגענדער בעשלוס געפאסט: דער ריכסטאג ווערדט דיא נאטהווענדיגקייט צור שאפפונג איינעם געזעטצעס, וועלכעם דיא איינוואנדערונג פעלער פרעמדלינגע פערהינדערט, נכט איין, אונדעססען אבער מאנע דיא אונגארישע רעגיערונג וואלכע מאסרעגעלן טרעפפען, וואהרוך דיא איס איינער מאססען-איינוואנדערונג לייכט ענטשטעהענדען געזונדהייטס-שעדליכען אינפלוסס הינזאנגעהאלטען ווערדען.— איך דער לעמבערגער געזעטצ-פעראין בעגאב זיך צום גאליציאנען שטאטהאלטער, אום איהן צו ערזוכען, דער שעדליכקייט דער פאססיג-איינוואנדערונג רוסישער יודען ענטגעגענצוארבייטען, דיא דעפיטאציאן מאכטע איהן דארויף איפמערקזאם, דאס דיא רוסישען יודען איך דען גאליציאנען יודען טהיילס דורך כאנקורדענען אונד טהיילס דורך כאנגטען, דיא גראסע ארמוטה שעדליך ווערדען כאנגטען, דער שטאטהאלטער בעשווערטע דען פעראין אונד פערשפראך, אום פעראנינג מיט דען יידישען פאר-שטעהערן דיא נאטהיגען מאסרעגעלן צו טרעפפען.— איגנייישען זינד אין רוסלאנד האנדער אונד געוויסבען אן שרעקליכע שטאנדע געראטהען, אונד אן פערלען ארטען דיא גראסע יידישע גע-שטעכט. זא וואהרע איך דיא גראסע יידישע גע-מינדע צו הייגא פאן איינעם פרכטבעדליכען באאנד-אנגלוק בעטראפפען. 30 שטינדען ווייטעטע דאס פיער, אללעם פערמאגען דער הארטען יודען גינג אין פלאממען אויף. 8 יודען ווארדען גענגליך פערברענט אונד 50 ערנסטליך לעבענס-געפערליכע בראנד-ווארדען. — געסטערן פיהר איט גין איס פעטערסבורג פאלגענדע אמטליכע דעפעשע איינגעטראפפען: דיא רוסישע „רעגיע-רונגס-צייטונג“ פערפפענטליכט איך בעפעהל דעם רוסישען כאיערס פאלגענדע ערקלערונג: „דיא רוסישע רעגיערונג איס פעסט עגטשלאססען, פאן גון אללע גוואלטטהעטיגקייס נעגען דיא יודען שטרענגע צו בעשטראפען. דיא רוסישען בעדא-דען זינד גון אנגעוויעזען, צור פערהיטונג אונד אונ-טערדריקונג פאן יודענגען געבעטיגט מאסרעגעלן צו ערגריפפען. יעדע נאכלעסיגקייט ווירד מיט אנטוועזונג בעשטראפט. — גון, עס איס וואהל זעהר שאן, אבער גלייכצייטיג שאפפט דיא רוסישע רעגיערונג זאלכע געזעטצע, וועלכע דען יודען דאס ווייטערע פערבלייבען אין רוסלאנד זעהר ערשווערען אונד אירע פערטרעגע אונד אנגסטיגען כאנטראקטע מיט דען נכטס-יודען פאר-לייגען אלס אונגלטיג ערקלערען. — יעדענפאללס וואללען ווير אונס פארלייגען דאמיט בעגנוגען, דאס דיא רוסישען בעראדען צור פערהינדערונג פאן ווייטערפאלגונגען שטרענגע אנגעוויעזען ווארדען, ווא הייטע איינע אמטליכע רוסישע דעפעשע מע-דעט, דעטטע אין זיד-רוסלאנד איינע גייא גראסע ווערגפאלגונג איסבריכען זאללען, אבער דער גובערנער פערפפענטליכטע דיא ערקלערונג, דאס ער מיט דער שטרענגסטען שטרענגע דעם ריכטס, גערכטעט פאן גון אן גגען דיא „ווייגפערפאלגער פאלגענדען ווערדע, ער פאדערטע דיא יודען איך זיך רוהיג צו פערהאלטען אונד נאראנטיטע איהנען דיא פערהינדערונג עדער געפאהר.

* (צור פערטווידונג פאם חלול שבת ווים טוב) איך נעמיגאמעם איינשיישען דער בוידען יידישען כאנגרעסס דער אינגאריישע פינאנצמיניסטער פרעגאם דאס פאן גון אב דיא יידישען טראפיקאנטען אם שבת אונד יום טוב איהרע געשעפטע נכט אפפען האלטען מיסען. דאך זינד דיא יידישען טראפיקאנטען פערפפליכטעט, דאפיר זאלגע צו טראגען, דאס דיא קייפער טאבאק, ציגארען, שטעמפעל אונד ווכסעל-פאפיר אן איינעם בעשטיממטען ארט אין איהרעם הויזע צו יעדער שטונדע ערהאלטען כאנען, דאמיט דער שטאאט קינען פערלוסט ערליידע, דער טראפיקאנט מים דעסהאלב אן דער טהירע ווענס אבגעשפערטען גגשעפטעם אונגארישע אונד איך אין דער, אין דער בעטרעפפענדען גגענד ואנסט אבלייכען דען פרעמדען שפראכע דען ארט גגעגא אגגעבען, וא דיא ערווארטגען אדטיקעל אם שבת אונד יום טוב גגקלייפט ווערדען כאנגען. — דיעזער ערלאס פאן דער פרייזינגקייט אונד יעדע-פרייגלייכקייט אונגערער רעגיערונג, דיא גגרגגע אינע פערפיגונג ערלייעס. דאמיט איין חלול שבת יום טוב פערמיעדען ווערדען כאן, אהגע דאס דיא יידישען טראפיקאנטען דעריכט אינען מאטעריעל-לען פערלוסט ערליידען מיסטען.

נעשעפטסבעריכט.

פעסטער פרייזע.

נעטרייד-נעשעפט. פאן ווייצען וואר גגעסטערן ווענג צו מארקט גגעבראכט. דער פערקויף וואר שווא. 10000 מעטצ וואוידען פערקויפט.

ווייצען, טהייס-1100 מטצ. 76, קילא 12,75 גולד. 100 מטצ. 74, ק׳ 11,45 גול. — 500 מטצ. 74. קילא 11'50 גולד. 500 מטצ. 72, קילא 10'80 גולד. 3600 70' ק׳ 10.10 גולד. 1000 מעטצ׳ 68' ק׳ 9,10 גול. — פעטצי - באדען 200 מטצ. 76, קילא׳ 11'85 גולד. 100 מעטצי׳ 75' ק׳ 11'65 גולדען. 100 מעטצי-צענטנער 74. קילא׳ 11,00 גולדען. 2500 מעטצי׳ 74 ק׳ 11'10 גולד (אללעס פער דייא מאגאצע.)

קארן — 8' — 8'20 גולד.

נגרסטע 7,40 גולד.

קוקורוץ 7.45 — 8,00 גולד.

האפער 7.20 — 8.25 גולד.

רעפס, קאהל פער אינוטס.פעסטעמבער 13'/, — 13'/, גולדען.

פעסטער שלאכטפיעה-מארקט. בייא דער אם 25-טען ד. מ. הויט אין פעסט אבגעהאלטענען וואכגגמארקט וואוידען 1482 שטיק גראס- אונד 1110 קליין-פיעה צו מארקט גגעבראכט. דיעפאן וואוידען פערקויפט: 29 שטיק שטיערע, פער שטיק פאן 90—175 גולדען — 730 אכסען דאס מאאר פאן 200—365 גולד. 431 קיהע, דאס מאאר פאן 147—290 גולד. 150 מעלק-קיהע דאס שטיק פאן 80—193 גול. 75 שטיק בייפפעל, דאס מאאר צו 170—225 גול. 601 שטיק קעלבער, דאס שטיק פאן 9 —27 גולד. 509 שטיק לעמער דאס מאאר —7,—9 גולד׳ פרייזע פער 100 קילא: אכסען-פלייש 52 — 56. גולד. קוה-פלייש 48 — 53, גולד., קאלב-פלייש 58 — 80 גול. ביפפל-פלייש 47—49.50 גולד.

לאטטא-צייטונג פאם 24. מאי 1882.

ב ר י נ ן 40 82 86 52 47

פערגאנטוואהרטונגען ועראנטטער: מאיר בר״ל רייס.

כאנגורז.

אין דער דיעזען איזראעליטישען אדטהאדאקסען גגעמיינדע איזט דיא שטערקע איינעם שוחט שני, קורא ובדק, דער צוגעלייד דאס שטשיטה פערזעהר, וואלאנט אונד זאפארט צו בעזעטצען.— וואבענגעהאלט 5 גולדען געבסס פרייער וואהנונג אונד איבלכען עטאל מעגסען. דעפלעקטאנטען וואללען איהרע כבלות פאן אנערקאנטען ארטהאדאקסען רבנים געבסס אנגאבע איהרעם אדטעס אונד דער צאהל איהרער פאמיליענגלידער בין כ׳ מיין הכעל איינזענדען אונד מיססען איינעם פראבע-פארטראגען זיך אנטערצוגעהען. נור דעם אקצעפטירטען ווערדען דייע-שפעזען פערגעטצט.

מ א ר א י תרמ״ב.

הערמאן צינגער, פארשטעהער.

Eigenthümer und verantwortlicher Redacteur: M. REIS. Budapest, 1882. — Druck v. M. Burian

טע דער 15־יעהריגע יינגלינג זיינע פריהערען אײַ־זאגען. פאַן דעם פערשוואינדען מערבען איז נאָך אײַנמער קיינע שפּור פאַרהאַנדען; אינרהען ווערדען ניכט בעפרעכטעט, דער אבערגלויבע איז פרײַשאַן אײַך זעלבסט נאָך עסלאַר געקאָמען, וואָס עבענפאַלס וועזענטליך צור בעריהמונג דער געמעטהער ביטראַגען דורפט. — אײַס דיעזעס נײַעסטען בעריכטס געהען אַלזאָ צוויי פינקטע הערפאָר: ערסטענס, דאַס אײַן 15־יעהריגער זאָהן אײַסלינגען געשטאַן, דאַס פרײַ זיינען פאַטעראַן אײַנגעסטליטען; צווייטענס, דאַס דיא מעלדונג, וואָנאָך דאַס פערשוואינדען מערבען אײַן נאַרפאַלל אײַפגעפרעגט ווארדען, ניכט אײַך וואהרהײַט בעריהרט, עס ווערען האַסטיג דער צײַט, דאַס אײַן דיעזעס אונהײַמלעכע דונקעל ענדליך ליכט אונד וואהרהײַט געבראַכט ווערדען; אַ. עס איזט האַסטיג בעמערקלעך, דאַס דער יסטצײַטסיסטער פילער ניכט בעריהרט אײַן דער לאַנג וואָר. דעם פאַרלאַמענטע אײַן דיעזער אנגעלעגענהײַט אײַנע אמטליכע אײַפקלערונג צו געבען. פרײַטאָג וואָרדע נעמליך איבער דיא בײַשטײַערונג אונגאַרנס צו דען נײַען בעוועצונגס־קאַסטען אײַן באַסנען אבגעשטיממט, אונד דיא דערפעללונג פאַרלאַנג דער רעגערונג מיט גראָסער מאַיאָרהײַט אנגענאָממען. דאַס פאַרלאַמענט וואַרד דענן אײַך בײַ נאָך דען פעסטגעפײַערטאַגען קײַנען זוזאַמענגעהאַלטען. פאַן וועלכעם נוצען וועדע עס אַלזאָ געווען, וועגן דער יסטצײַטמײַסטער נאָך פאַר בעגען דער פעסטגעפײַערטאַגע אײַנע אײַנע בעריהרונגען פערלעזען הערטע אבגעבען קאָנען? וואהרהײַטליך בעפרעמדט זיך דיא אנגעלעגענהײַט בײַם געריכטס־האָף עבענפאַלס אײַן נאָך הערהער אנאַלאָגע פאַלל אײַנע זעהר אײַנפאַכע אנטוואָרט. אונד אַלזאָ אײַנע בעשטיממטע אונד זעהר אײַפרלערונג ניכט פאַרלאַנגט, אײַן אַללען יידישען בײַזײַן דער הערשטאַרט ווערד אײַנער אונסטען דיעזעס אונזערקוילבען פאַללעס מיט פאַסט פרײַבערהאַפטער שפאַנונג גנעטגענגעזעהען!

* (אײַן „בלוט־בריעף" פאַר 50 יאָהרען.) דאַס אינגאַרישע בלאַטט „בוראַ־פעשטער הירלאַף" בריינגט אײַן בעריכט אײַס דיא אנגעלעגענהײַט אײַן עסלאַר אײַנען אַסטט לײַכען פאַלל אײַן עראַנגע־רונג. דער זון פון נאַרלאַלער בעריישט פאַר אײַנעם האַלבען יאָהרהונדערט עראַנגעט האַט. עס לעבעט נעמליך אײַן נאַר־קאַלליי פאַר עטוואָ 50 יאָהרען אײַן יודע, נאַמענס פיש (? אַכטן שעמען?). דער אײַן אַלטער פאַן 113 יאָהרען ערהײַטעט אונד מיט אײַנער צאַהלרײַכען פאַמיליע נעזעגענעט וואָר, טראַגטעט ער 150 עכטע לעבענס־יאָהרען, נאַמענס אַנ. אײַן נאַר אײַנען אַרמען בײַערן־יינגען, נאַמענס אַנ. אײַן זון הײַז אײַף, דער דיא נעזעגע הײַסטע, אײַנעם טאָ־

געם וואָר יאַנ־אַנ. פערשוואינדען, מאַן זוכטע איהן אײַן פעלד אונד וואַלד, דאָך קאָנטע קײַנע שפּור דעם פערשוואינדענען נאַכבען ענטדעקט ווערדען. באַלד פערבײַטעטע זיך דיא שרעקענס־נאַכרײַכע. דער אלטע פיש האַבע דען קנאַבען אבגעשלאַכטעט, אונד זיין בלוט בײַם באַדען דער אַסטער־קוכען (מצות) צו פערווענדען. דער גרײַז וואַרדע פערהאַפטעט, עס ערשײַנען צײַגען, דיא אײַסזאַטצען, דאַס דער אלטע פיש דען קנאַבען געוואַלטזאַם אײַנגאַנגען אונד אײַן זײַנע וואָנונג שלעפּפען לײַסט; אײַן צײַג זאַגטע זאַגאָר אײַס, ער האַבע גע־הען, דיא דער אלטע ווידע דען קנאַבען אלס אַפּפער שלאַכטעטע אונד דעסען בלוט אײַן אײַן געשליר אײַפגעגאָסען. אײַן גרויער דיעזער צײַגען־אײַס־זאַגען וואַרדע דענן אײַך דער גרײַז מאַן, דער אײַנע צערדע דיעזער געמערקע אונד דער נאַכבען אומגעגאַנגען וואָר, צום שאַדע פערהערלעך, דער אבערגעשפּאַן, דער אײַן דיעזעס פערבעכען ניכט גלײַכען קאָנטע, וואָר וואָהל ניכט אײַס שפּאַנדע, דאַס טאַרקאַרהײַל אומשפּאַנען. אַללען ע־זכטע דאָך דיא פאַללצײַהונג נאָך מאַלכײַס צו פערצאָגערן אײַן דער האַפּפנונג, דאַס דיא אײַשלד דעם גרײַזען מאַנעס משטענדיגלעך זיך דרעהן אָך דער־שפּשפּעללען דורפט. — קורץ דאַרוף פון דער קושטע דעם אלטען פיש אײַן אײַן דרעשעם דאַרף אײַס דיא, אונד ווען ערבלעקט ער הער? דען פערשוואינדען. יאַנ. דער אײַך הער אײַף דער ווערע געגנד הינטען, דער קושטע פאַרבעגאַלטע דען קנאַבען אונד פרײַהעט אײַן דורפטיג צום אבערגעשפּאַן, הער ערצעהלטע דער קנאַבע, דאַס ער אײַנען מאַנעס אײַף דער ווערע אײַנגעפאַנגען ווערע. בײַ אַ ווילכער געלעגענהײַט אײַהם מערהערע גנעגע געשפּאַהלען וואַרען. אײַס בײַם פאַר שפּאַנען גן פלוכטעטע ער אונד נאַם אײַן אײַנעס אונדערען דאָך־פּפּ אײַנען דורפטע אלס גענגע־הטער אַן. — עס איזט זעלבסטפערשטענדלעך, דאַס פיש זאַגליך אײַף פיינען פּפּ געוועצט וואַרדע, ווערענד דיא ערהיצונג דורפטע.

* (אַ ווען „בלוט־בריעף" פאַר 50 יאָהרען.) דאַס אונגאַרישע בלאַטט „בוראַ־פעשטער הירלאַף" בריינגט אײַן בעריכט אײַס דיא אנגעלעגענהײַט אײַן עסלאַר אײַנען אַסטט לײַכען פאַלל אײַן ערזאַנגע־רונג. דער זון פון נאַרלאַלער בעריישט פאַר אײַנעם האַלבען יאָהרהונדערט ערזאַנגעט האַט. עס לעבעט נעמליך אײַן נאַר־קאַללי פאַר עטוואָ 50 יאָהרען אײַן יודע, נאַמענס פיש (? אַכטן שעמען?). דער אײַן אַלטער פאַן 113 יאָהרען ערהײַטעט אונד מיט אײַנער צאַהלרײַכען פאַמיליע נעזעגענעט וואָר. טראַגטעט ער 150 עכטע לעבענס־יאָהרען, נאַמענס אַנ. אײַן נאַר אײַנען אַרמען בײַערן־יינגען, נאַמענס אַנ. אײַן זון הײַז אײַף, דער דיא נעזעגע הײַסטע, אײַנעם טאָ־

אין בײַזײַן האַט אײַן אונטער דער פאַלטער אײַסגעמאַכט: ער זעלבער האַבע נײַט אונד וואַסטער גע־וואָרען; דאַרוף וואַרדען ווערטליכע יודען פאַן בײַזײַן דעם שיטער־הויפען אבערלעבעדיג. — דיא נעמינדע פאַן שפּיר, וועלכע דאַמאַלס יעדר נאָך וואָר, פיעל אלס ערגעטווס אַנדערע דען יידישען נעשיכטען אַן רהיין, דאַס פאַלק אָפּפּעטע זיך צוזאַמען, שלוס מעהרערע יודען טאָדע, פיעלע יודען פערבאַנדען זיך זעלבסט אין אײַנען הויפען, ווערענד אײַנע ווענע אונד פערוויילונג זיך דער טיפּפּע אונפערצאָגען. דיא ערשלאָגענען וואַרדען אין דען יהרען נעוואָרפען.

דער בײַגע־ראַבע דער שפּאַרד געגען ערקלעטע זאַגט: ער דיא אים בעשטע דעם נעפאַלען, וועלכעם דיא יודען אײַסגעשטיגען האַבען; ער האַבע עס אײַך דען מהרערען אײַנגעגעבען, דיא אין פאַלגע דעסען דען אײַך קרעפטען. — ווען זיך אײַך אײַנגעדראָ דער בײַגע־ראַבע דער יודען אונגאַמען, זאָ קאָנטע דאַס פערדופּ־טע אונד פערטהײַלטע פאַלק ניכט גלײַכען, דאַס דיעס אײַס מעגשליכקעט נעשעהען, אונדערן אונטער דער בײַגע־ראַבע מיט פיעל אַנדער יודען בעראַטען האַבען, ווײַל ער נעגען דען ווילליען דער בײַגע־ראַבע דיא יודען אין שטעט נעטטען.

זאָ וואַרדע דער יודענפײַנדליכע בײַגע־ראַבע פאַן שפּאַסבורג אבגעזעטצט; אײַן אנדערער יודענפײַנד־ליכער בײַגע־ראַבע וואַרדע נעזעהלט — אונד 2000 יודען פאַן שפּאַסבורג וואַרדען אײַנגעקערקערט. — אַן אײַ־נעם „שבת" דען 14 פעברער 1349. וואַרדען דיא ווערטליך אײַן דען פײַערהאַף נעשלעפּפּט. אײַן שיטער־הויפען וואַר

יודען פאַן וואָרמס אײַהרע אײַגענען הויזער אײַן באַאַר גע־שטעקט אונד זיך זעלבסט פערבראַנט האַבען; — דיא בײַ־נער פאַן וואָרמס ערלעבטען דורך דען באַאַר אײַנען בע־דרשעדען שאַדען, דא אײַך פיעלע אײַהרע טיפּפּ־פערבראַנט וואַרדען.

אײַך דיא יודען אין אָפּפּענהײַם פערבראַנטען זיך, אום ניכט אלס נײַס־מישער נעמאַרטערט צו ווערדען, אײַך דיא יודען אין פראַנקפורט פערבראַנטען זיך אין אײַהרע הויזער, אלס אײַן אונרהײַפ אײַף דיא נעמאַכט וואַרדע. דורך דיעזען באַאַר וואַרדע בײַגאַהע נאָך פראַנקפורט אבגע־בראַנט. אײַן דער אײַסשפּרוך דעם בײַגע־ראַבע אונד דער אײַסלאַסטען קאָנען, זאָ שען וויר דיעס אין דיעזע אײַסעדיגונגען אַלקען: — מאַן וויל דאַס אנגליק לײַכטער אײַנער מענשליכען באַהײַט צושרײַבען, נעגען וועלכע מאַן דאַבע אײַנען קאָנען, אלס אײַנע אורזאַכע אנערקענען, אונד דיא מאַן זיך גער רוהיג ערגעבען מוס: —

אַלזאָ בלאָס אום נור עשוואס צו האַבען, וואָראַן מאַן זיך דען צאָרן קוהלען קאָנען, מיסען פײַנדע אונד פרײַנדע יודען פערגעסען ווערדען: אין יעגען יאָהרען, ווערענד דעם „שוואַרצען טאָדעס", וואָר ווײַטליך דיא גע־פאַהר פאַרהאַנדען, דאַס הײַ יעמאַנדליכע יודען פאַן דער פרעמדע נעשלעגען ווערדען!

(פאַרשטעצונג פאָלגט.)

לוים זאגטע נעמליך: „איך בין פֿעסט איבערצייגט, דאס דיא יודען קיין קריסטען-בלוט אויף „פסח" ברויכען, דענן ווערע דיעס יא דער פֿאלל, זאָ העטטע איך עס זיכער לענגסט געוואוסט. איך האבע אין מיינעם רייכע זאָפֿיעל יידישע אנגעבער (מוסרים), דיא מיר יעדעם מינדעסטע פֿערברעכען איהרער גלויבענס-גענאָססען אנצייגען. זאָללטען דיעזע נון פֿאָן איינעם זאָלכען הויפּט-פֿערברעכען שווייגען?" אונד אין דער טהאט האט זיך דענן אויך דאמאלס קאיזער ניקאָלוים דער אונגליקליכען יודען אין דמשק אייפֿריגסט אנגענאָממען. דיעזעס מאָגען נון אויך דער היישטיגע רוסישע קאיזער אונד דער דעפּוטירטע אָנאָדי בעהערציגען!

פֿערשיעדענע נייאיגקייטען.

* (אונזער קאָניג איבער דיא יודען.) אלס זיך אויך אין עסטערדייך-אונגארן דיא אנטי-סעמיטען צו רעגען בעגאננען, נאהם דער יידישע האָפֿ-וועכסלער אין וויען, דער בעריהמטע איגנאַץ דייטש, וועגען דיעזער אנגעלעגענהייט אודיענץ ביים קאָניגע — אונד אונזער קאָניג אנטוואָרטעטע איהם אין דער לייטזעליגסטען ווייזע: „דיא געזיננונגען דער יודען אין עסטערדייך-אונגארן אונד איהרע אייפֿריכטיגע ערגעבענהייט זינד מיר לענגסט גענויא בעקאננט, אונד מיינע רעגיערונג ווירד עס ניעמאלס צולאססען, דאס אונזערע יידישען שטאאטס-אנגעהאָריגען אין אירגענד איינער ווייזע געקרענקט אונד צוריקגעזעטצט ווערדען מאָכטען!

* (איבער דאס „בלוט-בלביל" אים עסלאר.) דעססען וויר אין פֿאָריגער נוממער ערוועהנט האבען, קאנן מאן נאָך איממער קיינע פֿאָללע קלארהייט געווינען. אין היעזיגעם אונגאַרישעם בלאטט שילדערט דיא ענטשטעהונג דער גאנצען געשיכטע אין פֿאָלגענדער ווייזע: „הערר סאלאמאָן שיאריך, „שוחט" אין עסלאר, איזט צוגלייך אויך „מוהל". אם 1-טען אפּריל בעשניטט ער איין קינד אין דער סינאגאָגע, וועלכעס יעדאָך אין פֿאָלגע דער בעשניידונג פֿערבלוטעטע אונד שטארב. עס איזט ניכט בעשטיממט, אָב ביא דער בעשניידונג איין פֿעהלער געשעהען זייא, אָדער אָב דאס קינד דעסהאלב דורך בלוט-פֿערלוסט געשטאָרבען, דא עס איבערהויפּט שוועכליך וואר. אין לעטצטערעם פֿאללע וואר עס אללערדינגס איין אונרעכט, דאס מאן דיא בעשניידונג ניכט אויפֿגעשאָבען האט, ביז דאס קינד שטערקער געוואָרדען, וויא דיעס דענן אויך אים זיננע אונזערער רעליגיאָזען פֿאָרשריפֿטען העטטע געשעהען מיססען. עס זייא דעם אבער וויא איממער, זאָ פֿיעל איזט געוויס, דאס דער דאָרטיגע שטוהלריכטער פֿאָן דען אונגליקליכען פֿאָלגען דיעזער בעשניידונג קעננטניס ערהיעלט אונד פֿאָן דער אנגעלעגענהייט זאָגלייך ביים שטראַפֿגעריכטע אין ניערעגיהאזא דיא אנציגע ערשטאטטעטע. זייטענס דעם שטאאטסאנוואלטעס אונד דעם אינטערזוכונגס-ריכטערס ווארדע זאָדאנן איין פֿערהאָר פֿאָרגענאָממען. דער טעמפּעל-דיענער (שמש), זיין 15-יעהריגער זאָהן, דער „שוחט" אונד נאָך אנדערע צוויא יודען ווארדען אין פֿאָלגע דעססען אין אינטערזוכונגס-האפֿט געזעטצט. דיא אינטערזוכונג ווירד אין ניערעגיהאזא פֿאָרטגעזעטצט, וואָהין דענן אויך זעממטליכע יידישען איינוואָהנער פֿאָן עסלאר געריכטליך פֿאָרגעלאדען ווארדען. — דאס איזט דיא טהאטזאכע, דיא אבער עבען נור אויף דיא אונגליקליכע בעשניידונג בעצוג האט. נון האט דער „שוחט" איינען 5-יעהריגען קנאבען, דער וואָהל דאפֿאָן האָרטע, דאס זיין פֿאטער אין פֿאָלגע דעם „טאָדעס איינעס קינדעס" אין אינטערזוכונגס-האפֿט געזעטצט ווארדע. דאס קינד ערצעהלטע דען איבריגען קינדערן אין זיינער אינשולה, דאס זיין פֿאטער איין קינד געטאָדטעט האבע אונד פֿיר דיעזעס פֿערברעכען איינגעשפּערט ווארדע. דא אבער גלייכצייטיג אין עסלאר אויך דאס פֿערשווינדען איינעס 14-יעהריגען קריסטענ-מעדכענס זיך צוטרוג, פֿערמישטע מאן דיא ביידען פֿעללע מיט איינאנדער, אונד עס היעס אינטער דעם פֿאָלקע, דאס דער „שוחט" וועגען ערמאָרדונג דעם קריסטענ-מעדכענס אין אונטערזוכונגס-האפֿט געצאָגען ווארדע." — דער „פּעסטער ללאָיד" מעלדעט וויעדער פֿאָלגענדעס: „הערר יאקאָב ליכטמאנן אוים עסלאר וואר אם 8-טען אפּריל (ערב פסח) אין טאָקאי אונד טהיילטע דאָרט פֿאָלגענדעס מיט: „פֿאָר וועניגען טאגען הערשטע אונטער דער בעפֿאָלקערונג אין עסלאר איינע טיעפֿע איירעגונג, עס וואר נעמליך איין קריסטענ-מעדכען, נאמענס עסטער שאָלימאָשי, פֿערשוואונדען, אונד דיא ביירען זאגטען, דאס דער איינהיימישע „שוחט" איהם פֿעראיינע מיט איינעם „שוחט"-קאָללעגען, דער אוים ע ר ל ו י נאָך עסלאר צוגערייזט וואר, דאס מעדכען ערמאָרדעט העטטע. נאָך איינינגען טאגען שטעללטע עס זיך יעדאָך העראוים, דאס דיעזעס מעדכען, וועלכעס דאס געלד, דאס איהם צום איינקויפֿע פֿערשיעדענער געגענשטענדע איבערגעבען ווארדע, פֿערלאָרען האטטע, עס ניכט וואגטע, מיט לעערען הענדען היימצוקעהרען אונד דעסהאלב נאָך דעם בענאכבארטען אָרטע נאָריפֿאלו גינג, וואָ עס איינען דיענסט בעקאָממען האט אונד זיך דאָרט אויך רעכט גוט בעפֿינדעט. דא ניממעהר דאס פֿערשוואונדענע מעדכען איינגעפֿונדען ווארדע, זאָ איזט נאטירליך אויך דיא איירעגונג אונטער דער ביירגער-בעפֿאָלקערונג געשוואונדען." — זאָ זאָלל הערר ליכטמאנן זיך געאייסערט האבען. —

נון האבען וויר יא אויך שאָן אים פֿאָריגען בלאטטע קורץ געמעלדעט, דאס איינע יידישע דעפּוטאציאָן ביים ערצבישאָף שאמאשא אין ערלוי ערשיענען איזט, וויל דער עסלארער גייסטליכע דער ערסטע וואר, דער דאס פֿאָלק דורך דיא ליגענהאפֿטע נאכריכט פֿאָן דעם אנגעבליכען מעדכענ-מאָרד געגען דיא יודען אויפֿרייצטע. זיינע עמינענץ דער ערצבישאָף, דער דיא יידישע דעפּוטאציאָן איישט פֿריינדליכסט עמפּפֿאנגען, גאב דענן אויך דיא פֿערזיכערונג, אן דיא קאטהאָלישע גייסטליכקייט איין רונדשרייבען ערגעהען צו לאססען מיט דער אויפֿפֿאָדערונג, דאס דיעזע דאס פֿאָלק איבער דען וואהרען זאכפֿערהאלט אויפֿקלערען מאָגע! — היערויס ערזעהען וויר, דאס דיא איירעגונג אונטער דעם פֿאָלקע דענן דאָך ניכט גענצליך געשוואונדען זיין קאנן, דא זאָנסט דאס גאנצע ערצבישאָפֿליכע רונדשרייבען איבערפֿליססיג ווערע! — מיט איינעם וואָרטע, עס הערשט בעציגליך דער אנגעלעגענהייט נאָך איממער טיעפֿעס דונקעל. עס איזט האָכסט בעדויערליך, דאס דיא יודען אין עסלאר אָדער אין ניערעגיהאזא עס אונטערליעסען, אן אירגענד איין הויפּטשטעדטישעס בלאטט איינען וואהרהייטס-געטרייען בעריכט איינצוזענדען. עס ווערע דיעס דאָפּפּעלט איהרע פֿפֿליכט, דא עס זיך ניכט בלאָס אים דען עסלארער שוחט אונד אויך ניכט אים דיא עסלארער יודען אללויין, זאָנדערן אים דיא געזאממט-יודענהייט האנדעלט. דיא הערען אָנאָדי אונד איסטוצי האבען יא, וויא בעקאננט, דען פֿאלל בערייטס אים פֿארלאמענטע צור שפּראכע געבראכט — אונד הייטע שפּריכט מאן שאָן אין גאנץ אייראָפּא פֿאָן דעם „פֿערשוואונדענען קריסטענ-מעדכען אים עסלאר"! דא העטטען דאָך יענע יודען אין עסלאר אונד ניערעגיהאזא אָפֿפֿענטליך אויפֿקלערונג געבען זאָללען, וועלכע דען זאכפֿערהאלט אם גענויעסטען קעננען! — דאס זאמסטאג-אבענדבלאטט דעס „פּעסטער ללאָיד" ענטהאלט וויעדער אים עסלאר פֿאָלגענדע מעלדונג: „דיא אינטערזוכונג בליעב דרייא טאגע לאנג אָהנע יעדען ערפֿאָלג. אין פֿאָלגע דער איסזאגע דעם 5-יעהריגען קנאבען דעם „שוחט" ווארדע ענדליך אויך דער 15-יעהריגע זאָהן דעסזעלבען פֿערהאפֿטעט אונד פֿאָן איינעם קאממיססער אין דאס בענאכבארטע דאָרף געבראכט. וואָהין אויך דער אינטערזוכונגס-ריכטער זיך בעגאב, אים דען יינגלינג איינעם פֿערהאָרע צו אונטערציהען. דיעזער האט וואָהל מאנכעס איסגעזאגט, וואָדורך דער פֿערדאכט איינעס פֿערברעכענס געשטייגערט ווארדע. ער ווארדע דענן אויך אין האפֿט בעהאלטען, וואָראויף אויך דיא פֿעסטנאהמע זיינעס פֿאטערס אונד אויך אנדערער פֿערזאָנען ערפֿאָלגטע. פֿאָר דעם געריכטסהאָפֿע וויערעראָל-

---

פֿאָלליעטאָן.

הערשער אונד פֿאָלק.

(44-טע פֿאָרטזעטצונג.)

אין דער שטאדט קאָנשטאנץ האט איינער פֿאָן דען יודען, וועלכער אוים פֿערצווייפֿלונג צום כריסטענטהומע איבערגעטרעטען וואר, זיינען שריטט גלייך דאראויף בערייעט אונד זיין הויז איבער זיך אנגעצינדעט, אום מיט דען זייניגען דורך איינענע האנד אוים דעם לעבען צו שיידען. אינדעם ער דאבייא נאָך אוים דעם פֿענסטער ריעף: „זעהעט! איך שטערבע אלס יודע!" — דורך דען בראנד זיינעס הויזעס זינד איבער 40 כריסטענ-הייזער עבענפֿאללס אין איינען אשענהויפֿען אומגעוואנדעלט וואָרדען!

נאָך איינמאל האט זיך דער פאפּסט קלעמענס VI. פֿיר דיא יודען פֿערווענדעט אונד איין שרייבען אן אללע קאטהאָליקען ערלאססען, אין וועלכעם ער דיא אונשולד דער יודען אן דעם „שווארצען טאָדע" בעצייגטע. ער בראכטע אללע גרינדע נענען דיעזע אנשולדיגונג פֿאָר, ער בעוויעז, דאס אויך זאָלכע געגענדען פֿאָם „שווארצען טאָדע" בעטראָפֿפֿען ווארדען, וואָ גאר קיינע יודען זיך צייגען דורפֿטען. זעהר איינגעהענד ערמאהנטע דער פאפּסט דיא גייסטליכען, דיא יודען אין שוטץ צו נעהמען אונד בעלענטע דיא פֿאלשען אנקלעגער מיט דעם קירכענ-באנן. — אבער וויא געזאגט, דער וואהן וואר מעכטיגער אלס דאס פאפּסטהום, אונד דאנן האט מאן יא נאָך זעלטען דיא יודען וועגען רעליגיאָן אָדער וועגען איינעם פֿערברעכענס פֿערפֿאָלגט, זאָנדערן פֿיעלמעהר אוים רויב- אונד פּלינדערונגס-זוכט אונד אויך אוים נייד דער ניכט-יודען.

נירגענדס איזט דיא פֿערטילגונג דער יודען מיט מעהר העפֿטיגקייט אונד ערבישטערונג בעטריעבען וואָרדען, אלס אין דעם באָזען דייטשלאנד. דיא דייטשען וואָרען יא איממער פֿראָה, איינע געלעגענהייט צו האבען, איהרען האס געגען דיא יודען אונגעשטראָפֿט צו בעפֿריעדיגען. אומזאָנסט האט דער פאפּסט דיא אונשולד דער יודען פֿערקינדעט! — זאָנסט וואָרען דיא פֿראָממען דייטשען קאטהאָליקען דיא געהאָרזאמסטען קינדער דעס פאפּסטעס; זאָ אבער ער צו גונסטען דער יודען שפּראך, האָרטען זיא אויף זיינע שטיממע ניכט. עס גאב דאמאלס קיין פֿערדיממטערעס פֿאָלק אלס דיא דייטשען. עס וואר פֿערדוממט פֿאָן דען גייסטליכען. דיא יודען וואָרען דאמאלס וואָהלהאבענד, אונד דיעזער יידישע רייכטהום וואר עבען דאס גיפֿט, וועלכעס דיא דייטשען געגען דיא יודען רייצטע. וויא העטטע מאן אויך זאָנסט גלויבען קאָננען, דיא יודען העטטען מיט איינעם שטיקכען גיפֿט דיא גראָסע דאָנוי, דען רהיין אונד אללע איבריגען פֿליססע פֿערגיפֿטען קאָננען!

אין מאינץ לעבטע דאמאלס איין זעהר רייכער אונד אנגעזעהענער יודע, נאמענס מאָזעס, אונד דיעזען בעשולדיגטע מאן אלס הויפּט-גיפֿטמישער. דיא „געלעהרטעסטען קאטהאָליקען דער שטאדט" היעלטען איינע בעראטהונג, אונד דיעזע דוממען געלעהרטען פֿאסטען דען בעשלוס, דיא ברוננען אונד קוועללען צו פֿערמויערן, דאמיט מאן דאס פֿערגיפֿטעטע וואססער ניכט טרינקע אונד נור דאס רעגענ-וואססער געניעסע. —

אינדעססען גאב עס אויך וועניגע קאטהאָליקען, וועלכע אן דיעזע דוממהייט מיט דער ברוננענ-פֿערגיפֿטונג ניכט גלויבען קאָננטען. דיעזע וועניגען פֿערדיענען איינען פּלאטץ אין דער יידישען געשיכטע, דאס זיא טראָטץ דער זיא אומגעבענדען נעפֿאהר מענשליך פֿיהלטען אונד האנדעלטען. עס וואר נעמליך דער ביירגער-ראטה פֿאָן שטראסבורג, דער בייגערמייסטער ק אָ נ ר א ד, אונד דיא שטאדט-רעפּרעזענטאנטען ש ט ו ר ם אונד ש ו ו א ר ב ע ר. דיעזע גאבען זיך דיא גראָסטע מיהע, דיא אונשולד דער יודען צו בעווייזען, זיא פֿערטהיידיגטען אונד שיטצטען דיא יודען זעלבסט געגען דען יודענפֿיינדליכען בישאָף. דיעזעס שאָנען בייזפּיעלע דעם ביירגער-ראטהעס פֿאָן שטראסבורג פֿאָלגטען אויך דיא ריכטער דער שטעדטע באזעל, פֿרייבורג אונד קאָלן. דער ביירגער-ראטה פֿאָן קאָלן שריעב אן דען פֿאָן שטראסבורג: „וויר ווערדען אונס אין בעטרעף דער יודען, שטראסבורג צום מוסטער נעהמען, דענן וויר זינד איבערצייגט, דאס דער „שווארצע טאָד" ניכטס אנדערעס אלס איינע שטראפֿע גאָטטעס צו בעטראכטען זייא! וויר ווערדען דאהער ניכט צוגעבען, דיא יודען וועגען דיעזער דוממען אנשולדיגונגען צו פֿערפֿאָלגען, זאָנדערן וויר ווערדען זיא קרעפֿטיג שיטצען, וויא דיעס אונזערע פֿאָרפֿאהרען געטהאן!"

אבער דאס וואהנזיננינע פֿאָלק וואר מעכטיגער אלס דער ווייזע ביירגער-ראטה. דאס פֿאָלק פֿערזאממעלטע זיך פֿאָר דעם ראטה-הויזע, בעשטירמטע דען ביירגער-ראטה, דאמיט מאן דיא יודען וועניגסטענס פֿערטרייבע! אויך דער בישאָף פֿאָן שטראסבורג שפּראך געגען דיא יודען — אונד דיא יודען ווארדען ליידער פֿיר „פֿאָגעל-פֿרייא" ערקלערט. דיא פֿריאנטען יודען ווארדען פֿאָן דעם לאנדפֿאָלקע טאָדטגעשלאגען, אויף איינער אינזעל דעם פֿלוססעס רהיין ווארדען הונדערטע יודען אין איינעם היעצו ערבויטען הויזע פֿערבראננט.